

УДК 364(062)

С 69

*Рекомендовано до друку на засіданні Вченої ради
Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка
(протокол № 14 від 31 травня 2024 року)*

Редакційна колегія:

М. В. Гриньова, доктор педагогічних наук, професор (голова редакційної колегії); **В. В. Фазан**, доктор педагогічних наук, професор; **С. П. Яланська**, доктор психологічних наук, професор; **Н. О. Сайко**, доктор педагогічних наук, професор; **В. І. Березан**, доктор педагогічних наук, доцент; **В. В. Костіна**, доктор педагогічних наук, професор; **О. Г. Коломієць**, доктор філософських наук, доцент.

Рецензенти:

Вайнола Ренате Хейкіївна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри соціальної освіти і соціальної роботи Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (м. Київ);

Рацун Олександр Анатолійович, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри психології та соціальної роботи Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка (м. Кропивницький).

Соціальна робота: реалії та перспективи : зб. наук. пр. Всеукр. наук.-практ. конф., присвяч. 110-річчю Полт. нац. пед. ун-та імені В. Г. Короленка, м. Полтава, 9–10 трав. 2024 р. / за заг. ред. Н. О. Сайко, В. І. Березан. Полтава, 2024. 255 с.

У збірнику наукових праць представлено публікації науковців, в яких висвітлюються найбільш актуальні науково-прикладні проблеми соціальної роботи і дотичних до неї наук. Основний акцент зроблено на розкритті вітчизняного й зарубіжного досвіду актуальних проблем соціальної роботи і соціальної педагогіки; сучасних технологій реабілітації та реінтеграції в умовах воєнного та повоєнного часу; соціально-педагогічній та психосоціальной підтримці дітей і дорослих в умовах військової агресії; проблемам підготовки та перепідготовки фахівців соціальної сфери в умовах воєнного стану.

Збірник адресовано викладачам у галузі соціальної роботи закладів вищої освіти, здобувачам вищої освіти, фахівцям із соціальної роботи та соціальної педагогіки.

УДК 364(062)

*Електронна копія збірника наукових праць безкоштовно розміщена
в електронному каталозі бібліотеки ПНПУ імені В. Г. Короленка та
Інституційному репозитарії ПНПУ імені В. Г. Короленка.*

© ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2024

© Кафедра соціальної роботи, реабілітації та повоєнної адаптації ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2024

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ І СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Особливості організації волонтерської діяльності в сучасних умовах <i>Біла Дарина</i>	9
Сексуальна освіта підлітків задля профілактики захворювань, що передаються статевим шляхом <i>Горобчук Людмила</i>	12
Сімейне насильство як соціальна проблема <i>Дуля Аліна, Діброва Олег</i>	15
Основи здорового розвитку підлітків <i>Дяченко Сергій</i>	18
Методи й форми роботи з молодими сім'ями у роботі соціального працівника <i>Єгорова Ксенія, Буц Анастасія</i>	22
Особливості соціально-педагогічної діяльності з профілактики жорстокої поведінки підлітків у закладах загальної середньої освіти <i>Єсіна Наталія, Коловоротна Наталія</i>	25
Трансформація молодіжних культурних трендів під час війни: відмова попри власний комфорт <i>Кобка Ярослава, Синепол Світлана</i>	30
Сімейні форми влаштування на виховання дітей, позбавлених батьківського піклування, в умовах воєнного стану <i>Куторжєвська Любов</i>	34
Практичне застосування стратегічного менеджменту в соціальних організаціях <i>Левченко Наталія</i>	40
Профілактика агресивної поведінки дітей <i>Лиса Оксана</i>	44

Соціальна робота з постраждалими від воєнних дій: успішні практики співпраці державних і громадських організацій <i>Лях Тетяна, Бойко Анастас, Харітонов Андрій</i>	48
Використання цифрових технологій та онлайн-ресурсів у роботі соціального педагога <i>Обушина Єлизавета</i>	51
Соціальний захист осіб похилого віку в Україні <i>Патока Наталія</i>	54
Негативний вплив соціальних факторів на ментальне здоров'я людини <i>Рибалка Олена</i>	58
До проблеми профілактики комп'ютерної адикції підлітків <i>Романова Інна, Коваленко Ольга</i>	61
Взаємодія соціальних працівників з мас-медіа як чинник розвитку сучасної соціальної роботи: порівняльний аналіз зарубіжного та вітчизняного досвіду <i>Синиця Антон</i>	65
Основні напрями роботи соціального педагога у сфері молодіжного дозвілля <i>Терещенко Лілія</i>	68
Діяльність мусульманських інституцій в Україні в контексті соціальної роботи <i>Хасан Ахмед</i>	70
Соціальна робота з попередження юного материнства <i>Чернявська Світлана</i>	73
Соціалізація дітей раннього дошкільного віку засобами гри <i>Чуб Катерина</i>	76
Насильство в сім'ї у зв'язку з військовим станом <i>Шаптала Дарина</i>	81
Впровадження підходу диференційованого надання послуг представникам ключових груп інфікування ВІЛ в Україні <i>Шваб Інна, Лютий Вадим</i>	84

6. Орос О. Б. Агресивна та насильницька поведінка серед дітей підліткового віку. *ВІСНИК НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право.* 2018. № 2 (38). С. 90–96. URL: <http://visnyk-ppsp.kpi.ua/article/view/152925/152026>
7. Baron R. A., Richardson D. R. Human aggression. 2nd ed. New York : Plenum Press, 1994. 419 p.

СОЦІАЛЬНА РОБОТА З ПОСТТРАЖДАЛИМИ ВІД ВОЄННИХ ДІЙ: УСПІШНІ ПРАКТИКИ СПІВПРАЦІ ДЕРЖАВНИХ І ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Тетяна Лях, Анастас Бойко, Андрій Харітонов

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

t.liakh@kubg.edu.ua, ansbiiko@gmail.com, aykharitonov.fpsrso23m@kubg.edu.ua

Наразі існує потреба вивчення успішних практик взаємодії державних і громадських організацій щодо соціальної роботи з постраждалими від воєнних дій. У фокусі нашої уваги такі сьогодні такі практики:

1. Соціальна допомога внутрішньо переміщеним особам, які втратили роботу під час війни в Україні;
2. Підтримка громадян України для відновлення пошкодженого житла або купівлі нового житла замість зруйнованого.

Розглянемо тезово кожну з них.

У контексті першої практики – соціальної допомоги внутрішньо переміщеним особам (далі – ВПО), які втратили роботу під час війни в Україні, зосередимось на ряді послуг:

1.1. Отримання статусу безробітного та скасування статусу безробітного. Ця послуга дозволяє в пару кліків легко й швидко оформити статус безробітного та допомогу або скасувати його [5].

Послугами можна скористатись на порталі Дія та у мобільному застосунку Дія. Понад 83 тисячі українців успішно скористались сервісом і отримали статус безробітного та допомогу, а понад 76 тисяч українців скасували статус безробітного. Користувачі оцінили послугу по отриманню статусу безробітного на порталі, під час опитування якості сервісу, на 9 балів із 10.

За стандартною формою можуть подати заяву всі громадяни, які втратили роботу. А спрощена процедура передбачена для тієї категорії осіб, які втратили роботу через війну. Нею можуть скористатися ВПО та особи, які перебувають на тимчасово окупованих територіях або територіях, де ведуться (велися) бойові дії та не мають документів, необхідних для реєстрації [2]. Як тільки безробітний знайде роботу він може подати заяву на скасування статусу безробітного як на порталі так і в мобільному застосунку Дія.

1.2. Нова послуга на порталі Дія — підприємці отримують 6500 грн. за працевлаштованих внутрішньо переміщених осіб.

Багато людей залишилися без роботи та дому й вимушено переїхали до інших областей України. Тепер коли наймаєте на роботу українця, який

отримав довідку ВПО, ви можете отримати грошову компенсацію 6500 гривень за перший та другий місяць роботи людини. Як отримати компенсацію? Для цього необхідно: заповнити заявку (<https://diia.gov.ua/services/kompensaciya-zapracevlashtuvannya-vpo>) на порталі Дія; підписати її КЕПом. Після цього цю заяву буде відправлено до Державного центру зайнятості.

Критерії, за якими нараховується компенсація підприємцю:

- працевлаштували ВПО після 24.02.22, за умови, що переселенець отримав довідку теж після 24 лютого;
- виплачували їм зарплату не меншу від мінімальної;
- сплачували єдиний внесок на загальнообов'язкове соціальне страхування;
- подавали податкову звітність за 4 квартал 2021 [2].

1.3. Компенсація за працевлаштування ВПО. На початку, ця послуга дозволяла отримати компенсацію за працевлаштування ВПО за 1-й та 2-й місяць його роботи. Всього ж від старту послуги, з 05.05.2022 року, було отримано більше, ніж 21 тис. заяв від роботодавців на отримання компенсації за працевлаштування майже 45 тис. співробітників з числа ВПО. Користувачі послуги під час оцінки якості надання послуги, оцінили її зручність на 10 із 10.

Наразі ж відбулися зміни у нормативних документах, що регулюють надання послуги [4], і відповідно до цих змін буде модернізуватись сама послуга на порталі Дія. Змінена сума компенсація, відтепер вона буде не сталою до дорівнювати офіційній мінімальній заробітній платі. Продовжена виплата за 3-й місяць працевлаштування звичайних ВПО та за 3, 4, 5 та 6 місяці ВПО, що мають інвалідність.

Серед працевлаштованих ВПО 46 % жінок та 54 % чоловіків. Найбільша кількість поданих заяв про працевлаштованих ВПО у Дніпровській області (2823), м. Києві (2582), Львівській (1672) та Харківській (1646) областях.

Зазначені послуги розроблені спільно Міністерством економіки, Державним центром зайнятості, Міністерством цифрової трансформації та за підтримки проєкту USAID/UK aid «Прозорість та підзвітність у державному управлінні та послугах/TAPAS».

У контексті підтримки громадян України для відновлення пошкодженого житла або купівлі нового житла замість зруйнованого варто згадати послугу *«Відновлення»*.

2.1. Здійснення відбудови – величезний виклик. Масштаб – мільйони квадратних метрів пошкодженого і зруйнованого майна. Немає жодної країни у світі, яка мала б схожий досвід. Усі ідеї та напрацювання – унікальні. Держава спільно з громадською організацією Фонд Євразія, яка є виконавцем проєкту МТД USAID/UK aid «Прозорість та підзвітність у державному управлінні та послугах/TAPAS», почали працювати над відбудовою буквально в перший місяць вторгнення. Вже у березні 2022 року запустили сервіс в Дії – Повідомлення про пошкоджене майно. За цей час українці подали більше 670 тисяч повідомлень.

Хоча існує можливість також повідомити і через ЦНАП, проте саме подача через ресурси Дії зараз є основним джерелом інформації про те, що

житло людей постраждало. Це демонструє наскільки українці вже звикли і доверіють сервісам Дії та цифровізації.

Вся отримана інформація стала основою для запуску *Реєстру пошкодженого та знищеного майна*. Такий Реєстр – фундамент для цифровізації відбудови України. Адже спираючись на інформацію з реєстру держава: по-перше, розуміє збитки, по-друге, має можливість раціонально планувати процес відбудови, визначати пріоритети.

«Відновлення – це логічне продовження попередніх двох напрацювань. Цю комплексну послугу також розробили разом *Мінцифри* з *Мінвідновлення* і проектом *TAPAS* і запустили її у травні 2023 року, активну роль в програмі відіграють органи місцевого самоврядування, які оглядають житло і приймають рішення щодо компенсації по чітко визначеному механізмі.

«Відновлення – це старт державного механізму для компенсації збитків громадянам. Ця програма відбувається повністю в цифровому форматі. Від подачі заяви до витрачання коштів через віртуальну банківську картку – весь процес цифровий [3].

На першому етапі українці могли подати заяву на отримання фінансової допомоги на ремонт пошкодженого житла. З 1 серпня 2023 року стартував новий етап програми «Відновлення – компенсація за зруйноване житло».

Громадські організації активно беруть участь у роботі комісії місцевого врядування, становлячи мінімум третину складу комісії відповідно до ПКМУ № 381 від 21.04.2023.

Таким чином, в послугі «Відновлення» активну роль відіграють як міжнародні, так і національні громадські організації, які виступають і партнерами держави, і джерелом контролю.

Послуга «Відновлення» розроблена Міністерством цифрової трансформації України та Міністерством розвитку громад, територій та інфраструктури України за підтримки USAID / UK aid проекту «Прозорість та підзвітність у державному управлінні та послугах/TAPAS».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Актуальні питання соціальної роботи : навч. посіб. / О. Денисюк та ін. ; ред. : О. Епель, Т. Лях, І. Силантьєва. Ужгород : РІК-У, 2023. 420 с. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/47338/>.
2. Дуля А., Лютий В. Досвід представництва інтересів внутрішньо переміщених осіб недержавними організаціями. *Humanitas*. 2023. № 3. С. 15–22. URL: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2023.3.3> (дата звернення: 02.05.2024).
3. «Відновлення. Програма допомоги від держави Для власників житла – пошкодженого або зруйнованого через бойові дії. *Дія*. URL: <https://erecovery.diiia.gov.ua/> (дата звернення: 02.05.2024).
4. Лютий В., Дуля А. Сім'ї внутрішньо переміщених осіб з дітьми: потреби та стратегії опанування складними обставинами. *Humanitas*. 2023. № 1. С. 49–58. URL: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2023.1.7> (дата звернення: 02.05.2024).

5. Офіційно: «Портал Дія» – відтепер Єдиний державний вебпортал електронних послуг. *Міністерство цифрової трансформації України*. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/ofitsiyno-portal-diya-vidteper-ediniy-derzhavniy-vebportal-elektronnikh-poslug> (дата звернення: 02.05.2024).
6. Фонд Східна Європа. *East Europe Foundation*. URL: <https://eef.org.ua/en> (дата звернення: 02.05.2024).

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ОНЛАЙН-РЕСУРСІВ У РОБОТІ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА

Єлизавета Обушна

Глобинський ліцей № 1 ім. В. Є. Курченка

Глобинської міської ради Полтавської області,

Полтавський національний педагогічний університету імені В. Г. Короленка

lizaobuhna@gmail.com

Науковий керівник: Валентина Березан

Постановка проблеми. Людина сьогодення значно відрізняється від своїх попередників в умовах стрімкої інформатизації та цифровізації суспільства у всіх його сферах. Нам треба вміти знаходити інформацію, аналізувати її, виокремлювати та передавати, отримувати та оперувати великою кількістю інформації, яка щодня надходить до нас різноманітними шляхами: через суспільство, соцмережі та інші інтернет-ресурси, які стали основною платформою для спілкування та джерелом інформації.

Чотири роки поспіль українська система освіти постає перед викликами, пов'язаними з необхідністю інтенсивно провадити дистанційне навчання в закладах освіти з огляду на карантинні заходи в умовах пандемії COVID-19 та військовий стан через повномасштабне вторгнення РФ в Україну. Поряд з освітніми складнощами постають виклики також перед психологічною службою системи освіти, зокрема в роботі соціального педагога закладу освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз останніх досліджень та публікацій науковців показує, що питання необхідності використання ресурсів віртуального середовища, застосування електронних засобів навчання, цифрових технологій у професійній підготовці фахівців соціальної сфери досліджували: К. Бабенко, В. Березан, Л. Боднар, О. Буйницька, Л. Пахомова, О. Рацул та ін. Питанню використання у процесі дистанційної освіти в Україні цифрових технологій та ресурсів присвячені дослідження: О. Спіріної, В. Олійника, О. Пінчук, С. Литвинової, О. Цюняк та ін.

Мета статті – висвітлити можливості використання сучасних цифрових технологій та онлайн-ресурсів у різних напрямках роботи соціального педагога в закладах загальної середньої освіти в умовах дистанційного навчання.

Виклад основного матеріалу. Еволюція інтернету надала можливість розвитку технологій поширення знань, надавши змогу вчителям та учням використовувати електронні навчальні матеріали бібліотек, автоматичні системи тестування, засоби аудіо та відео зв'язку та безліч інших.

адаптації Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.

34. **Кравченко Оксана Олексіївна**, доктор педагогічних наук, професор, декан факультету соціальної і психологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.
35. **Куторжевська Любов Іванівна**, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної роботи, реабілітації та повоєнної адаптації Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.
36. **Левченко Наталія Ігорівна**, фахівець із соціальної роботи Центру надання соціальних послуг Щербанівської сільської ради Полтавського району Полтавської області, здобувачка I курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 231 Соціальна робота факультету психології і соціальної роботи Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.
37. **Левченко Тетяна Анатоліївна**, здобувачка IV курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 231 Соціальна робота факультету психології і соціальної роботи Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.
38. **Лиса Оксана Михайлівна**, здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 231 Соціальна робота факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.
39. **Лютий Вадим Петрович**, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.
40. **Лях Тетяна Леонідівна**, кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.
41. **Мак Аліна Володимирівна**, вихователь-методист Комунального закладу «Центр соціально-психологічної реабілітації дітей» Полтавської обласної ради, здобувачка I курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 231 Соціальна робота факультету психології і соціальної роботи Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.
42. **Макар Людмила Михайлівна**, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної роботи і соціальної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди.
43. **Маслова Влада Віталіївна**, здобувачка III курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 231 Соціальна робота факультету соціальних і поведінкових наук Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди.
44. **Мельник Людмила Пилипівна**, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної роботи Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Наукове видання

СОЦІАЛЬНА РОБОТА: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

**Всеукраїнської науково-практичної конференції,
присвяченої 110-річчю Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка**

9–10 травня 2024 року

Публікації наведено в авторській редакції. Оргкомітет не завжди поділяє погляди авторів публікацій. За достовірність наукового матеріалу, професійного формулювання фактичних даних, цитат, власних імен, а також за розголошення фактів, що не підлягають відкритому друку, тощо відповідають автори публікацій та їх наукові керівники.

Підписано до друку 31.05.2024 р.